

Αγροτική Κοινωνιολογία

Θεματική ενότητα 3: Η
αγροτική κοινότητα 2/3

Όνομα καθηγητή: **Χαράλαμπος Κασίμης**

Τμήμα: **Αγροτικής Οικονομίας και Ανάπτυξης**

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

- Στόχος εδώ είναι να παρουσιαστεί το θεωρητικό πλαίσιο και το περιεχόμενο της έννοιας της αγροτικής κοινότητας, το θεωρητικό και μεθοδολογικό εργαλείο του 'ιδεότυπου', οι λειτουργίες της αγροτικής κοινότητας και ο μετασχηματισμός της. Τέλος, παρουσιάζονται οι απόψεις του H. Mendras, κορυφαίου γάλλου αγροτοκοινωνιολόγου που έχει δουλέψει ερευνητικά στην Ελλάδα.

Λέξεις κλειδιά

- Κοινότητα, αγροτική κοινότητα, λειτουργίες της κοινότητας, ιδεότυπος, Mendras, μετασχηματισμός

Η αγροτική κοινότητα

Ορισμός του ιδεότυπου της αγροτικής κοινότητας:

Είναι ο οικισμός που κατοικείται (ή κατοικείται κυρίως) από οικογένειες που ασχολούνται με την αγροτική δραστηριότητα στην αγροτική εκμετάλλευση.

Βασικά χαρακτηριστικά του ιδεότυπου της αγροτικής κοινότητας 1/8

α. Η πλειοψηφία των κατοίκων της αγροτικής κοινότητας είναι μέλη νοικοκυριών με αγροτική εκμετάλλευση

Αφού η εκμετάλλευση αποτελεί τη βάση της αγροτικής κοινότητας τα περισσότερα χαρακτηριστικά απορρέουν από τον ορισμό της αγροτικής δραστηριότητας σαν ένα σύστημα παραγωγής που βασίζεται στην άμεση σχέση αγροτικής εκμετάλλευσης και οικογένειας.

Βασικά χαρακτηριστικά του ιδεότυπου της αγροτικής κοινότητας 2/8

β. Άμεση επαφή του ανθρώπου με τη φύση

Ο βαθμός αλλοτρίωσης των αγροτών σε σχέση με τους κατοίκους της πόλης είναι κατά πολύ χαμηλότερος.

Βασικά χαρακτηριστικά του ιδεότυπου της αγροτικής κοινότητας 3/8

γ. Χαμηλό επίπεδο καταμερισμού εργασίας

Η φύση της αγροτικής εκμετάλλευσης και το γεγονός ότι πρόκειται για μια διευρυμένη οικιακή οικονομία σημαίνει ότι οι σχέσεις που προκύπτουν από τον καταμερισμό εργασίας είναι ισχνότερες απ' ό,τι στην πόλη. Όμως η ανάπτυξη της γεωργίας ανεβάζει το επίπεδο καταμερισμού εργασίας.

Βασικά χαρακτηριστικά του ιδεότυπου της αγροτικής κοινότητας 4/8

δ. Η αγροτική κοινότητα αποτελεί μίαν 'αρχική' ομάδα

Οι σχέσεις των μελών της κοινότητας βασίζονται στις προσωπικές, επώνυμες επαφές, σταθερού, και όχι σποραδικού, χαρακτήρα λόγω του μικρού μεγέθους και της συγκεκριμένης χωροτακτικής σταθερότητας της αγροτικής κοινότητας.

Κυριαρχούν οι προσωπικοί δεσμοί και η εξουσία είναι προσωπικού κι όχι απρόσωπου, λειτουργικού χαρακτήρα.

Ο κοινωνικός ρόλος του ατόμου είναι επώνυμος ενώ κυρίαρχη είναι η επίδραση της γνώμης-αντίληψης της κοινωνικής ομάδας στη συμπεριφορά της οικογένειας και του ατόμου.

Βασικά χαρακτηριστικά του ιδεότυπου της αγροτικής κοινότητας 5/8

ε. Μονόδρομη έξοδος από την αγροτική κοινότητα προς την πόλη

Οι κάτοικοι της κοινότητας έχουν όχι μόνο κοινή κοινωνική αλλά και χωροθετική προέλευση.

Η ομοιογένεια αυτή ενισχύεται από τους συγγενικούς δεσμούς.

Βασικά χαρακτηριστικά του ιδεότυπου της αγροτικής κοινότητας 6/8

Crabski: η οικογένεια ήταν η αρχή της κοινότητας.

Γενικά η κοινότητα χαρακτηρίζεται από μία μεγαλύτερη ομοιογένεια φυσικών χαρακτηριστικών, κουλτούρας, κοινωνικής θέσης και από χαμηλότερο βαθμό κοινωνικής διαφοροποίησης απ' ό,τι η αστική κοινωνία-πόλη.

Το μέγεθος και η πυκνότητα του πληθυσμού καθώς και ο καταμερισμός της εργασίας μπορεί να διαφοροποιούνται από κοινότητα σε κοινότητα.

Βασικά χαρακτηριστικά του ιδεότυπου της αγροτικής κοινότητας 7/8

Η διαφοροποίηση συνδέεται με τα χαρακτηριστικά της αγροτικής δομής και τον τύπο παραγωγής και όχι το αντίστροφο όπως προκύπτει από το θεωρητικό σχήμα του «αγροτικο-αστικού συνεχούς».

Άλλο ένα χαρακτηριστικό όπως οι στενοί κοινωνικοί δεσμοί, που βασίζονται σε προσωπικές επαφές ενισχυόμενες από την συγγένεια, την κοινή προέλευση και την κοινωνική ομοιογένεια, συνδέεται και αυτό με την φυσιογνωμία του αγροτικού παραγωγικού συστήματος.

Βασικά χαρακτηριστικά του ιδεότυπου της αγροτικής κοινότητας 8/8

Η κοινότητα συμπληρώνει την εκπαιδευτική λειτουργία της οικογένειας η δε κοινωνικοποίηση του ατόμου πραγματοποιείται τόσο στην οικογένεια όσο και στην κοινότητα.

Στη πραγματικότητα υπάρχουν αποκλίσεις προς κάθε κατεύθυνση από αυτό τον ιδεότυπο αγροτικής κοινότητας που περιγράψαμε. Αυτός ο ιδεατός τύπος βοηθάει στην κατανόηση των κατευθύνσεων του μετασχηματισμού των αγροτικών κοινοτήτων.

Οι λειτουργίες της αγροτικής κοινότητας 1/4

α. Οικονομικές

- Παραδοσιακή μορφή οικονομικής λειτουργίας αποτελεί η διαφόρων μορφών αλληλοβοήθεια.
- Η τακτική αλληλοβοήθεια, η ομαδική εργασία, η συνιδιοκτησία των μέσων παραγωγής μπορεί να είναι σποραδικής μορφής αλλά και τακτικής με αποτέλεσμα να οδηγεί στη δημιουργία οικονομικών θεσμών νομικής μορφής.
- Η ασφάλεια αποτελεί άλλη μία οικονομική (και κοινωνική) λειτουργία (βοήθεια για φυσικές καταστροφές όπως και για τη προστασία ορφανών, ανάπηρων κλπ.).

Οι λειτουργίες της αγροτικής κοινότητας 2/4

β. Διοικητικές

Η παραδοσιακή αγροτική κοινότητα έχει κοινοτικές υποχρεώσεις μορφής εννόμου τάξης, επικοινωνιών και της οργάνωσης κοινής αντιμετώπισης καταστάσεων ανάγκης. Αυτές διεκπεραιώνονται με την κοινωνική πρωτοβουλία, την εργασία χωρίς αμοιβή και την οικονομική συμβολή των κατοίκων.

Η διεύρυνση και ένταξη της αγροτικής κοινότητας στην ευρύτερη οικονομία και κοινωνία οδηγεί στην επαγγελματική διαφοροποίηση και σε αδυναμία κάλυψης διοικητικών αναγκών με τη χρήση της κοινωνικής εργασίας.

Παρέμβαση του κράτους για την εκτέλεση των διοικητικών λειτουργιών.

Οι λειτουργίες της αγροτικής κοινότητας 3/4

γ. Πολιτιστικές

Οι πολιτιστικές ανάγκες της κοινότητας καλύπτονται εσωτερικά με γιορτές εποχιακές, σύμφωνα με τα διάφορα στάδια αγροτικής παραγωγικής δραστηριότητας κλπ.

Η πολιτιστική ζωή στηρίζεται στην ενδογενή καλλιτεχνική δημιουργικότητα ενώ στη σύγχρονη κοινότητα αυτή είναι ενσωματωμένη στην εθνική αλλά και στην παγκόσμια πολιτιστική ζωή.

Οι λειτουργίες της αγροτικής κοινότητας 4/4

δ. Κοινωνικές

Υπάρχει ένας κοινωνικός έλεγχος στη συμπεριφορά των οικογενειών και των ατόμων. Θεσμοί, ηθικοί νόμοι και κανόνες προσδιορίζουν αυτή τη συμπεριφορά.

Η κοινότητα αποτελεί την κυρίαρχη ομάδα σε σχέση με την οικογένεια και τα άτομα που την αποτελούν. Η τελευταία συμπεριφέρεται αναγνωρίζοντας το ρόλο της κοινότητας ως θεσμού.

Συμπεράσματα

Οι κοινωνίες χαρακτηρίζονται ως **θεσμοποιημένες**, **υπο-θεσμοποιημένες** και **υπερ-θεσμοποιημένες**.

Η παραδοσιακή αγροτική κοινότητα αποτελεί παράδειγμα θεσμοποιημένης κοινωνίας ενώ αντίθετα η αστική κοινωνία υπο-θεσμοποιημένης.

Υπερ-θεσμοποιημένες χαρακτηρίζονται οι παραδοσιακές κοινωνίες στις οποίες η οποιαδήποτε απόκλιση από το σύστημα αξιών και συμπεριφορών αυτών των κοινωνιών υπόκειται σε κοινωνική αλλά και φυσική τιμωρία.

Βιβλιογραφία

- Δαμιανάκος Σ. (εισ- επιμ) (1987), *Διαδικασίες Κοινωνικού Μετασχηματισμού στην Αγροτική Ελλάδα*, ΕΚΚΕ, Αθήνα, σελ.13-26
- Δαμιανάκος Σ. κα. (1997), *Εξουσία, Εργασία και Μνήμη σε τρία Χωριά της Ηπείρου: η Τοπική Δυναμική της Επιβίωσης*, Πλέθρον/ΕΚΚΕ, σελ. 14-36
- Hillery G.A. (1955), Definitions of Community: Areas of Agreement, *Rural Sociology* 20, pp.111-123.
- Κασίμης Χ. (1992), “Τίποτα δεν Έχει Αλλάξει και Τίποτα δεν Είναι όπως Παλιά”: Πολυαπασχόληση και Οικογενειακή Γεωργία στη Σύγχρονη Αγροτική Κοινότητα, στο *Η Ελληνική Κοινότητα*, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, σελ.35-48
- Κασίμης Χ. (2004), *Σημειώσεις Αγροτικής Κοινωνιολογίας*, Τμήμα Αγροτικής Οικονομίας και Ανάπτυξης, Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, σελ.14-22

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Σημείωμα Αναφοράς

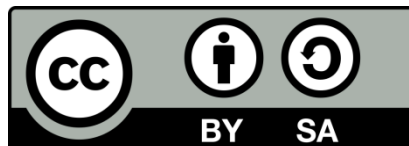
Copyright Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών 2014. Τμήμα Αγροτικής Οικονομίας και Ανάπτυξης, Χαράλαμπος Κασίμης. «Αγροτική Κοινωνιολογία». Έκδοση: 1.0. Αθήνα 2014. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση:

<https://mediasrv.aua.gr/eclass/courses/OCDAERD105/>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων, π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Η άδεια αυτή ανήκει στις άδειες που ακολουθούν τις προδιαγραφές του Ορισμού Ανοικτής Γνώσης [2], είναι ανοικτό πολιτιστικό έργο [3] και για το λόγο αυτό αποτελεί ανοικτό περιεχόμενο [4].

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

[2] <http://opendefinition.org/okd/ellinika/>

[3] <http://freedomdefined.org/Definition/EI>

[4] <http://opendefinition.org/buttons/>

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
 - το Σημείωμα Αδειοδότησης
 - τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
 - το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)
- μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.